



# info regio

Informationblad | 2006

SV

## En förnyad sammanhållningspolitik för ett Europa i förändring – regioner, städer och gränsområden för tillväxt och sysselsättning

### Tio frågor och svar

#### 1) Varför behöver Europa en ny sammanhållningspolitik?

Sammanhållning innebär att medlemsstaterna solidariskt försöker göra de olika regionerna mer attraktiva, innovativa och konkurrenskraftiga. Detta är till fördel för alla regioner: De mindre utvecklade regionerna drar till sig investeringar som annars inte skulle göras, samtidigt som nya affärsmöjligheter skapas för människor och företag i de mer utvecklade regionerna. Kommissionen och dess partner i medlemsstater och regioner ser samtidigt noga till att alla medel som

investeras genom sammanhållningspolitiken används på ett effektivt sätt.

Sedan 1988 har EU investerat omkring 480 miljarder euro i de mindre gynnade områdena. Av detta belopp har 70 % gått till regioner där genomsnittsinkomsten låg på mindre än 75 % av EU-genomsnittet. Mellan 2007 och 2013 kommer investeringarna att nå rekordnivån 308 miljarder euro. EU har också åstadkommit en hel del: Man har t.ex. kraftigt minskat klyftorna mellan olika regioner och länder – klyftor som annars hotar att störa den inre marknaden och eurosamarbetet. Mycket återstår dock att göra, särskilt efter EU:s utvidgning 2004. De fattigaste regionerna, som huvudsakligen ligger i de nya medlemsstaterna, har en lång väg att gå på många områden. Pensionärerna blir allt fler, och de lever samtidigt längre och mer aktivt. Samtidigt minskar antalet förvärvsarbetande som ska försörja dem. Sammanhållningspolitiken behövs därför mer än någonsin, samtidigt som den måste effektiviseras. Den förnyade sammanhållningspolitiken bygger på de nya förordningarna för 2007–2013. De principer och prioriteringar som ska styra genomförandet hittar man i gemenskapens strategiska riktlinjer.



©2006 CEC, DG REGIO

Förpackningsdesign vid Broby Grafiska, Sunne (Sverige)

#### 2) Vad är strategiska riktlinjer?

De strategiska riktlinjerna är ett dokument som kommissionen utarbetat för att hjälpa nationella och regionala myndigheter att modernisera ekonomin och knyta ihop programarbetet med EU:s ambitioner för ökad sysselsättning och kvalificerade arbetstillfällen. Riktlinjerna är ett komplement till förordningarna. Förordningarna är den rättsliga grunden som ska se till att alla åtgärder är förenliga med fördragen och sker på samma villkor. De strategiska riktlinjerna innehåller politiska prioriteringar för de investeringar som ska göras. De två typerna av dokument skiljer sig alltså åt, samtidigt som båda är nödvändiga.



Bro på den nya motorvägen Bilbao till Santander, nära Las Arenas, Baskien (Spanien)

De nya strategiska riktlinjerna är viktiga eftersom de lägger större vikt vid tillväxt och arbetstillfällen. De markerar också att tyngdpunkten i framtiden kommer att ligga på kunskaps- och informationssamhället, entreprenörskap, miljö och sysselsättning.

### 3) Vad är det som gör sammanhållningspolitiken så speciell?

Sammanhållningspolitikens unika utformning och strategi gör att den fungerat bättre och mer effektivt än liknande typer av politik på andra håll i världen. Den har bidragit till att de fattigare regionerna i Europa knappt in betydligt på de mer välmående, och den har skapat sysselsättning i stor skala i områden med hög arbetslöshet. Förklaringen ligger i det unika faktum att politiken har tillgång till resurser som är stabila under en sjuårsperiod, vilket möjliggör långsiktig planering och utveckling. En annan förklaring är att EU:s särskilda arbetssätt fungerar betydligt bättre än många enskilda länders.

Detta arbetssätt innebär att regionerna ansvarar för urvalet av projekt och för projektledningen. Därigenom skapas ett effektivt partnerskap mellan nationella, regionala och lokala myndigheter samt företag och icke-statliga organisationer. Det leder också till att sådana projekt väljs ut som svarar mot

de prioriteringar och mål som man redan från början valt ut tillsammans med kommissionen. Under nästa period (2007–2013) står t.ex. EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning i fokus.

### 4) Vem gynnas?

EU:s sammanhållningspolitik är framför allt inriktad på de fattigaste regionerna och länderna. Över 80 % av medlen går till s.k. konvergensregioner, dvs. områden där medelinkomsten är lägre än 75 % än genomsnittet i Europa (räknat i BNP per capita). Runt halva Europas befolkning omfattas, och de flesta nya medlemsländer likaså. Samtidigt har man öronmärkt 15,7 % av medlen för de områden som inte är konvergensregioner. Pengarna kommer att användas för olika moderniseringsprojekt och därigenom skapa tillväxt och sysselsättning. Återstående medel går till s.k. territoriellt samarbete mellan gränsområden i Europa och till nätverks-samarbete.

Medlen kommer alltså många personer till del, över hela Europa. Tack vare EU:s inre marknad kan människor och företag från alla regioner få tillgång till eller tävla om de affärsmöjligheter som skapas genom sammanhållningspolitiken. De investerade miljarderna utgör därför ett unikt stimulansmedel för hela Europas ekonomi, och effekterna begränsar sig inte

till de regioner som får stöd. En annan viktig aspekt är att urvalet av projekt görs lokalt utifrån i vilken mån de föreslagna projekten uppfyller de generella kriterierna och programmålen för regionen.

### *5) Finns det tillräckligt mycket pengar för att åstadkomma något påtagligt?*

Genom åren har flera tusen projekt i samtliga medlemsstater fått stöd genom EU:s sammanhållningspolitik. Medlen gör det möjligt för fattiga regioner att komma ifatt ekonomiskt, och de leder till ökad regional konkurrenskraft och nya arbetstillfällen. Urvalet av projekt – som görs av regionala och nationella myndigheter inom ramen för en övergripande EU-strategi – baseras på en analys av behov och utvecklingsperspektiv för de regionala ekonomierna. Resultatet av fondens verksamhet utvärderas både av medlemsstaterna och av EU-kommissionen. Det visar sig att klyftan mellan de fattigaste regionerna och genomsnittet i EU minskat med en sjättedel mellan 1988 och 2001. BNP-ökningen tack vare sammanhållningspolitiken var t.ex. 10 % i Grekland och 8,5 % i Portugal mellan 1989 och 1999, och man förutspår att ökningen kommer att bli ungefär 6 % för dessa båda länder under den nuvarande perioden 2000–2006. När det gäller 2007–2013 tyder färsk forskning på att den extra BNP-ökningen i de nya medlemsstaterna kommer att ligga på 7–12 % och att 2,5 miljoner nya jobb kan komma att skapas.

Det är lätt att övertyga sig om att många projekt under årens lopp varit framgångsrika och att de haft stora positiva effekter. Ett exempel är transportsektorn i Spanien som genomgått en genomgripande förvandling under de senaste 20 åren. Nya motorvägar har gjort det lättare att nå olika regioner, och man har satsat på höghastighetståg samt (i städerna) spårvagnar och tunnelbanor. Ett annat exempel är Aten, där man numera kan ta sig till den splittrerna flygplatsen med EU-finansierade pendeltåg, och där spårvagnar, en utbyggd tunnelbana och en ringväg har bidragit till minskade luftföroreningar och en lite blåare himmel. Ytterligare ett exempel är de nya system för vatten och avlopp som håller på att installeras i olika polska, litauiska och estniska städer. Man kan också nämna de affärs- och teknikklustrar som erhållit stöd i Sverige, Finland, Tyskland, Frankrike och Irland.

### *6) Hur kontrollerar man att pengarna används rätt? Hur stor är risken för misshushållning?*

Det är i själva verket medlemsstaterna som ansvarar för större delen av administrationen och kontrollen. Kommissionen å sin sida kräver att man använder sig av de bästa systemen och den mest kvalificerade personalen för att fullgöra uppgiften. Problem förekommer visserligen, men dessa är ändå få med tanke på vilka belopp det rör sig om.

När misstag sker påpekas detta ofta av medlemsstaterna själva, och kommissionen och den berörda staten kan sedan vidta åtgärder för att rätta till felet eller återkräva pengar som betalats ut. En anledning till att så få misstag sker är att kommissionen tillsammans med nationella myndigheter kontrollerar att utgifterna är stödberättigande och att medlen förvaltas på ett riktigt sätt på regional nivå. Ett annat skäl är att de lokala förvaltningsmyndigheterna och övervakningskommittéerna i allt högre grad hämtar sina medlemmar från näringslivet och olika icke-statliga organisationer, vilket verkar leda till större egenkontroll.

### *7) Hur påverkar sammanhållningspolitiken människors vardagsliv?*

De projekt som får stöd genom sammanhållningspolitiken påverkar EU-medborgarna på två mycket tydliga sätt: För det första deltar alla aktiva medborgare – det s.k. civila samhället – i förberedelserna, programarbetet och genomförandet av olika projekt. För det andra drar de lokala samhällena stor nytta av effektivt planerade och genomförda projekt. Man kan säga att sammanhållningspolitikens frukter finns inom räckhåll för alla EU-medborgare.

Kommissionen har alltid haft inställningen att sammanhållningspolitiken bara kan fungera om problemen identifieras på regional nivå, och om lösningarna utformas och genomförs av de lokalsamhällen som drar nytta av dem. Förhållandena i olika länder skiljer sig givetvis åt, men kommissionen rekommenderar att både statliga och regionala myndigheter deltar aktivt i urvalet av projekt och i projektledningen. Likaså bör man engagera arbetsmarknadens parter, t.ex. det lokala näringslivet, fackföreningarna och arbetsgivarna. Deltagare från olika berörda icke-statliga organisationer (exempelvis miljöaktivister och människorättsaktivister) kan ge ett kompletterande bidrag.

Det är inte helt lätt att få så heterogena grupper att arbeta tillsammans, och vissa medlemsstater – särskilt de nya – tvekar att ta steget. Fördelarna begränsar sig dock inte till förbättrad lokal demokrati och starkare involvering av det civila samhället. På köpet får man en större andel förslag som gäller lokalt relevanta projekt och en kraftig förbättring av kommunikationen på lokalplanet. Dessutom skapas PR för de finansierade projekten.

### *8) Vad kan kommissionen göra mer för att hjälpa regionerna att uppnå sina prioriteringar?*

För att hjälpa regionerna att lösa sina problem diskuterar kommissionen vilka möjligheter det finns att uppmuntra nya idéer och stimulera innovativ verksamhet och närmare samarbete. En idé vore att bygga vidare på det redan existerande erfarenhetsutbytet genom att föra samman grupper av likartade regioner i ett tidigt stadium av programutvecklingen.

Därigenom kan man fokusera på frågor av särskilt intresse och komma framåt genom att samla ihop alla intressanta idéer. Kommissionen skulle kunna spela en aktiv roll i sådana grupper, t.ex. genom att bjuda in dem till Bryssel och bidra med relevanta råd.

Den erfarenhet man vinner på så sätt kan sedan spridas och därigenom bidra till att föra de nationella reformprogrammen framåt – vilket också gynnar Lissabonprocessen. "Regiongrupperna" skulle kunna lägga tyngdpunkten på frågor som energieffektivitet eller utnyttjande av forskningsresultat från de små och medelstora företagens sida – eller vilket annat relevant tema som helst.

### 9) Hur påverkas sammanhållningspolitiken av globaliseringen och utflyttningen av verksamheter?

Lokalsamhällen och regioner kan drabbas på ett förödande sätt av beslut som fattas på annat håll – ibland utanför Europa. Sammanhållningspolitiken kan sägas vara EU:s svar på möjliga bieffekter av – till att börja med – den europeiska integrationen, senare av globaliseringen och dess tendenser mot en global marknadsekonomi. Sammanhållningspolitiken skapar bevisligen en konkret sammanhållning mellan medlemsstaterna, och den har gjort stora insatser för att hjälpa drabbade regioner att modernisera

ekonomin. Det kommer den att fortsätta med också under nästa period. Sammanhållningspolitiken i sig själv kan dock inte förhindra beslut som tas på global nivå och baseras på ekonomiska fundamenta. Den kan däremot bidra till att göra regionerna mer attraktiva för investerare utifrån, vilket också är den första punkten i de strategiska riktlinjerna. Samtidigt har kommissionen samlat på sig betydande erfarenheter som kan användas för att hjälpa regioner som drabbats av negativa ekonomiska förändringar. Dessa erfarenheter har gång på gång visat sig vara användbara.

### 10) Hur garanteras insyn i verksamheten?

De viktigaste aktörerna i sammanhanget är medlemsstaterna själva. Det är dessa som bär huvudansvaret för att informera medborgarna om den verksamhet som samfinansieras av EU:s strukturfonder. Sammanhållningspolitiken är ett av de få politikområden i EU-samarbetet där medlemsstaterna åläggs att offentliggöra och sprida information. Kommissionens roll är att sammanföra de informationsansvariga tjänstemännen från medlemsstaterna i en arbetsgrupp så att de kan utbyta idéer om effektiva informationskanaler. Denna arbetsgrupp, den s.k. "informationsgruppen om strukturfonderna", är en av de mest dynamiska och effektiva som kommissionen samarbetar med.

Tunnelbanestation i Athen (Grekland)

